

**İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Genel Alan Yeterlikleri
Kapsamındaki Kişisel ve Meslekî Değerler İle Meslekî
Gelişim Yeterliklerine İlişkin İlköğretim Müfettişlerinin
Görüşleri**

**Opinions of Primary Education Inspectors Intended for
Personal and Professional Values and Professional
Development Competencies within General Workframe
Proficiencies of Primary Schoolteachers**

Figen EREŞ

G.Ü., Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi - Eğitim Bilimleri Öğretim Üyesi, feres@gazi.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığınca 2008 yılında kabul edilen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri kapsamındaki Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim alt yeterliklerine ilişkin olarak ilköğretim okulu öğretmenlerinin ne düzeyde bulduklarını ilköğretim müfettişlerinin görüşleriyle belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünde çalışan 96 müfettiş oluşturmaktadır. Taramaya dayalı betimsel yöntem kullanılan araştırmanın anketinde öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik 73 madde bulunmaktadır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma ve t testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda ilköğretim müfettişlerinin öğretmen yeterliklerine yönelik görüşlerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiş ve elde edilen bulgular kapsamında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, öğretmen yeterlikleri, ilköğretim müfettişi

ABSTRACT

Aim of this study is to determine primary education inspectors' views regarding personal and professional values and professional development competencies of primary school teachers.

These competencies within general workframe proficiencies were imposed by Ministry of National Education in 2008. This research was done in a survey model. The samples of the research consist of 96 inspectors who works for Ankara Directorate of National Education. A questionnaire form that had 73 items was used in collecting the data. Data were analyzed by using mean, standard deviation and t test. It was found that the primary education inspectors consider a medium level of competencies of the teachers for every dimension. According to the obtained results from this study, some suggestions are presented.

Keywords: *Teacher, competencies of teachers, primary education inspector*

SUMMARY

A teacher is a professional person who brings the desired behavior to students in an educational environment. The teacher is the factor that fulfills the functions of other instruction components and that helps in reaching the aim designated in education and instruction. According to the Basic Law of National Education, the profession of teaching is an occupation and teaching requires special vocational qualifications. Teachers gain these competencies during pre-service education and later teachers are expected to develop these competencies during the teaching process. The Ministry of National Education determined the general competencies of teachers by doing a study within the Basic Education Project. The aim of this study is to determine the views of primary education inspectors regarding personal and professional values and professional development competencies of primary school teachers. The survey model has been used in this study. The samples of the research consist of 96 primary education inspectors who work for Ankara Directorate of National Education. The 73 competencies concerning personal and professional values and professional development of teachers determined by the Ministry of National Education were used in the questionnaire. Data were analyzed by using mean, standard deviation and t test. According to the results obtained from this study; the inspectors of primary education consider a medium level of competencies of teachers intended for having a high opinion of students, understanding and respecting; believing that students can learn and succeed; valueing national and universal values; making self-evaluation; providing

personal development; monitoring and making contributions to professional development; enhancing the contribution to the improvement and development of the school and following professional laws, fulfilling duties and responsibilities. When the results are taken into account, there are no differences in the inspectors' views on variables of gender and branch. However there are some significant differences in years of seniority. Performing the competencies of the teaching profession is related to personal and professional values of teachers as well as the fact that teacher candidates should receive qualified training. It can be said that insufficiency in the personal and professional values of teachers will have a negative reflection on the fulfillment of organizational aims since this incompetence effects job satisfaction, organizational commitment, organizational citizenship and performance of teachers negatively. Another factor in reaching organizational aims is professional development. According to literature review and the findings of the study, it can be said that personal and professional values and professional development competencies of teachers are related to teacher selection, leadership characteristics of school administrators and personal characteristics of teachers. Individual criteria should be created in choosing the teaching profession. These criteria should be expected from teacher candidates. Teacher candidates who satisfy the requirements should be approved to undergraduate education. In addition, planning in- service education for teachers aiming to improve the competencies of teachers and the implementation of this plan may help to solve the existing problems.

GİRİŞ

Öğretmen eğitim ortamında öğrenciye istendik davranışları kazandıran profesyonel bir kişidir (Sönmez, 2003). Öğretmenlik 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde, devletin eğitim öğretim ile ilgili görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleği olarak tanımlanmaktadır (MEB, 1993). Kanuna göre öğretmenlik bir meslektir ve özel bir mesleki yeterliliği gerektirmektedir. Bu yeterlilikler; öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür başlıkları içinde belirlenmiştir. Öğretmenler bu yeterlikleri hizmet öncesinde kazanır ve daha sonra öğretmenlik mesleği süresince bu

yeterliklerini geliştirmesi öğretmenlerden beklenir. Çünkü eğitim sisteminin başarısı, sistemdeki öğretmenlerin niteliklerine de bağlıdır (MEB, 1988). Öğretmen; okul sisteminin en stratejik öğelerinden biridir (Bursalıoğlu, 1994). Bu nedenle öğrencilerin daha yaratıcı ve verimli yetiştirilebilmeleri için daha nitelikli öğretmene gereksinim vardır (Çakırilhan, 2004). Bir öğretmenin hangi niteliklere ve yeterliklere sahip olması gerektiği pek çok eğitim bilimcinin çalışma konusu olmuştur (Sümbül, 1996; Can, 1997; Kavcar, 2003). Bu yeterliklerin temelinde kişisel anlayış, öğretmenin kendini olumlu algılaması yatarken; genel öğretmen yeterliliğinin temelinde öğretmenin mesleki yeterliğini bilgi ve becerisine dayandırması, yetersizliğin nedenini de çevresel koşullara dayandırması yatmaktadır (Celep, 1998). Öğretmen nitelikleri ve yeterlikleri akademi çevrelerinde tartışılmakla beraber, Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yetiştirme ve istihdamında Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana farklı stratejiler izlemiştir (Dilaver, 1996). Bunlardan bir tanesi de Temel Eğitime Destek Projesi kapsamındadır.

Bakanlık, “Temel Eğitime Destek Projesi” kapsamında yaptığı çalışmayla öğretmen yeterliklerini belirlemiş ve bu yeterlikleri “Genel Yeterlilikler” ve “Özel Alan Yeterlilikleri” olmak üzere iki boyutta ele almıştır. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri; Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim; Öğrenciyi Tanıma; Öğrenme ve Öğretme Süreci; Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme; Okul-Aile ve Toplum İlişkileri; Program ve İçerik Bilgisi olmak üzere 6 yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi olarak belirlemiştir. Belirlenen yeterlikler Haziran 2008 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulunun onayı ile yürürlüğe girmiştir (MEB 2008). Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı bu çalışmayla öğretmen yetiştiren eğitim örgütlerine bir yol çizerken aynı zamanda halen istihdam edilmiş öğretmenlerde bu yeterliklerin var olmasını beklemesi olasıdır.

Bu yeterliklerden bir tanesi olan “Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim” öğretmenlerin bireysel özellikleri ve nitelikleri ile kendilerini geliştirmeleriyle ilgili olup kendi içinde irdelendiğinde öğretmenlerin değerleri ve değerlerinin mesleğine etkisi söz konusudur. Öğrenilmiş inançlar olarak tanımlanan değer kavramı, bireyin kişiliğinin bir parçası olup düşünce ve davranışlarını yönlendirmektedir (Rokeach

1973). Değerler, bireyin davranışlarını yönlendiren sistemli ve güçlü bir inançtır (Sezgin, 2007) ve örgüt kültürünün temelini oluşturur (Robbins, 1990). Ayrıca meslek yaşamında değerler, kişilik, tutum, algı ve motivasyonu anlamada bir temel oluşturur ve örgütsel davranışı da yapılandırır (Savaş, 2005). Böylece bireyin mesleki değerlerine de yansımış olurlar. Diğer mesleklerde olduğu gibi öğretmenlerin de mesleki değerleri bulunur ve bu değerler öğretmenlerin tutum ve davranışlarına etki eder (Ataünal, 2000). Mesleki değerler ve kişisel değerler birbirinin ayrılmaz parçalarıdır (Fromer, 1981). Meslekî gelişim ise bir meslekle ilgili bilgi, beceri, yetenek ve meslekte öğrenmek için gerekli koşullardır (Seferoğlu, 2001). Başka bir ifadeyle mesleki gelişim öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde, eğitim alanındaki yeniliklerin ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışları kazanmasıdır. Öğretmenlikte mesleki gelişimin asıl amacı, eğitimde sınıf etkileşimini artırmaktır (Odabaşı ve Kabakçı, 2007). Mesleki gelişimin sadece hizmet içi eğitim yoluyla sağlanamayacağı çeşitli araştırmalarla kanıtlanmıştır.

Yapılan alan yazın incelemesinde Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen yeterliliklerini belirlemesinden sonra konu ile ilgili araştırma sayısının yeterli olmadığı belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının öğretmenlerde var olmasını beklediği yeterliliklerin istihdam halinde olan öğretmenlerde ne düzeyde olduğu araştırmanın ilk sorusu olmuştur. Varolan durumun saptanması, konunun değerlendirilmesi ve düzeltme- geliştirme sürecinin başlamasında araştırmanın sonuçları, eğitim yöneticilerine bir rehber olabilecektir. Bu nedenle ilköğretim müfettişlerinin öğretmen yeterliliklerine yönelik görüşlerinin belirlenerek alan yazına katkı sağlanmak istenmiştir. Bu araştırma ilköğretim müfettişlerinin, Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterlilikleriyle ilgili görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda ilköğretim müfettişlerinin; öğretmenlerin “Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme”, “Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma”, “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme”, “Öz Değerlendirme Yapma”, “Kişisel Gelişimi Sağlama”, “Meslekî Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama”, “Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine

Katkı Sağlama” ve “Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” yeterliklerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

İlköğretim müfettişlerinin öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2008 yılında Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli 178 ilköğretim müfettişi oluşturmaktadır. Evrenin 178 kişi olması nedeniyle anketin tüm evrene uygulanmasına karar verilmiştir. Evrenden rassal olarak seçilen 50 ilköğretim müfettişine ön uygulama yapıldığı için, ön uygulama yapılan 50 ilköğretim müfettişi dışında kalan 128 ilköğretim müfettişine, grup başkanları aracılığıyla anketler dağıtılmıştır. Uygulama sonucu 96 ilköğretim müfettişi anketi eksiksiz olarak yanıtlamıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacı kapsamında önce ulusal ve uluslararası kaynaklar taranarak alan yazın incelenmiştir. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerini içeren bir anket hazırlanmıştır. Yeterlikler sekiz alt yeterlikten oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığın bu alt yeterlikleri; akademisyen, ilköğretim müfettişleri, okul yöneticisi, öğretmen, eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ve eğitim sendikaları temsilcilerinden oluşan toplam 3.197 kişinin görüşünü almış ve gerekli işlemler yapıldıktan sonra belirlemiştir. Bakanlıkça belirlenen bu yeterlikler, araştırmanın amacı doğrultusunda değiştirilmeden aynen alınmıştır. Anketin ön uygulaması 50 ilköğretim müfettişine yapılmıştır. Hazırlanan anketin güvenilirlik katsayı hesaplamasında; Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.94$; Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.94$; Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme alt yeterliğine

yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.93$; Öz Değerlendirme Yapma alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha= 0.87$; Kişisel Gelişimi Sağlama alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.97$; Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.96$; Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.95$ ve Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme alt yeterliğine yönelik maddeler Cronbach $\alpha=0.94$ olarak bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik irdelemesinde anketin toplam güvenilirlik katsayısı Cronbach $\alpha .99$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1: Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim Yeterliklerine Yönelik Güvenirlik Katsayıları

Yeterlik	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
1.Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme	0.94	13
2.Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma	0.94	11
3.Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	0.93	9
4.Öz Değerlendirme Yapma	0.87	4
5.Kişisel Gelişimi Sağlama	0.97	15
6.Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama	0.96	9
7.Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama	0.95	8
8.Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme	0.93	4

Verilerin Çözümlemesi

Yetmiş üç maddeden oluşan ankette; her görüşün karşısında, her bir niteliğe sahip olma düzeyinin belirtilebilmesi için Hiç (1), Az (2), Orta düzeyde (3), Büyük ölçüde (4) ve Her zaman (5) biçiminde beşli derecelendirme kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar; 1.00-1.79 “hiç”, 1.80-2.59 “az”, 2.60-3.39 “orta düzeyde”, 3.40-4.19 “büyük ölçüde”, 4.20-5.00 aralığı ise “her zaman” olarak değerlendirilmiştir. Veriler ortalama ve standart sapma ile analiz edilmiş; ilköğretim müfettişlerinin bireysel özelliklerine göre görüşlerinde fark olup olmadığı t testi ile yorumlanmış, $p<0,05$ olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. İlköğretim müfettişlerinin bireysel özellikleri incelendiğinde; % 9.5'i kadın, % 90.5'i erkektir.

İlköğretim müfettişlerinin % 3.2'si 16-19 yıl ve %96.8'i 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Evrendeki kadın ilköğretim müfettişlerinin sayıca azlığı dikkat çekmektedir. İlköğretim müfettişlerinin büyük çoğunluğunun kıdemi 21 yıl ve daha üzerindedir. Bu durumun nedeni incelendiğinde; ilköğretim müfettişlerinin Ankara ilinde kadrolu olarak görev yapabilmeleri için 20 kıdem yılını doldurmuş olmaları gerektiği ve bu uygulamanın nedeninin Ankara iline talebin oldukça yoğun olmasından kaynaklandığı bilgisine ulaşılmıştır. Kıdem yılı 21 yıldan düşük olanlar ise özel nedenlerden dolayı geçici görevlendirme ile çalışan ilköğretim müfettişleridir.

BULGULAR ve YORUM

Tablo 2: Öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişim yeterlik alanı alt yeterliklerine yönelik ilköğretim müfettişlerinin görüşlerinin ortalaması

Alt Yeterlik	$\bar{X}$	Ss
1.Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme	2,73	0,68
2.Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma	2,81	0,76
3.Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	2,67	0,73
4.Öz Değerlendirme Yapma	3,11	0,84
5.Kişisel Gelişimi Sağlama	2,85	0,76
6.Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama	3,21	0,91
7.Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama	2,96	0,84
8.Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme	3,06	0,95
Genel ortalama	2,88	0,72

Öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve kültürel farklılıkları ile gereksinimlerinin farkındalığı ile ilgili on üç performans göstergesinden oluşan Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme alt yeterliği ile ilgili olarak ilköğretim müfettişleri, öğretmenlerin yeterliklerinin orta düzeyde ($\bar{X}:2,73$) olduğunu düşünmektedirler. İlköğretim müfettişleri, öğrencilerin eğitim kazanımlarını artırma, öğrenme ve başarı konusunda özgüven sağlamaya yönelik on bir performanstan oluşan Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma alt yeterliliğinin öğretmenlerde orta düzeyde ($\bar{X}:2,81$) olduğu düşüncesindedir. İlköğretim müfettişleri, çocuk ve insan hakları, toplumsal kültür, anayasa ve demokratik ilkeleri benimsemeyi içeren dokuz performans göstergesinden oluşan Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem

Verme alt yeterliğinin öğretmenlerde orta düzeyde ($\bar{X}:2,67$) olduğunu düşünmektedirler. İlköğretim müfettişlerine göre öğretmenlerin özdeğerlendirme yapabilmesi ve kendini geliştirebilmesine yönelik dört performans göstergesinden oluşan Öz Değerlendirme Yapma alt yeterliği_orta düzeydedir ($\bar{X}:3,11$). İlköğretim müfettişleri, kendini geliştirme sorumluluğunun bilincinde, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve estetik becerilerin gelişmesine yönelik on beş performans göstergesini içeren Kişisel Gelişimi Sağlama alt yeterliğinin öğretmenlerde orta düzeyde ($\bar{X}:2,85$) olduğu görüşündedirler. Hizmetiçi eğitime, toplantı ve seminerlere katılma, mesleki yayınları izleme etkinlikleri ile ilgili dokuz performans göstergesinden oluşan Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama alt yeterliği ile ilgili olarak ilköğretim müfettişleri öğretmenlerin orta düzeyde ($\bar{X}:3,21$) olduğunu düşünmektedirler. İlköğretim müfettişlerine göre öğretmenlerin okul çalışanlarıyla birlikte düşünme, okulu bir toplum merkezi haline getirmek için onlarla işbirliği yapabilmeye yönelik sekiz performanstan oluşan Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama alt yeterliği orta düzeydedir ($\bar{X}:2,96$). İlköğretim müfettişleri, görev hak ve sorumluluklarını bilme, izleme ve buna uygun davranmaya yönelik dört performans göstergesini içeren Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme yeterliğinin öğretmenlerde orta düzeyde ($\bar{X}:3,06$) olduğunu düşünmektedirler. Alt yeterlikler genel olarak değerlendirildiğinde; ilköğretim müfettişleri öğretmenlerin kişisel ve meslekî değerleri ile meslekî gelişimlerine yönelik yeterliliklerini ve buna bağlı performanslarının orta düzeyde ($\bar{X}:2,88$) olduğu düşüncesindedirler. Alt yeterlik ortalamaları kendi içinde değerlendirildiğinde; en düşük ortalamanın “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme ($\bar{X}=2,67$) olduğu anlaşılmaktadır. En yüksek ortalama ise “Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama ($\bar{X}=3,21$) alt yeterliğidir.

Alt Yeterliklere Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Tablo 3: Cinsiyete göre kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliklerinin karşılaştırılması

Öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerin ortalamaları tabloda daha kolay anlaşılabilmesi için aşağıda listelenmiştir:

A 1.Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme,

A 2.Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma,

A 3.Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme,

A 4.Öz Değerlendirme Yapma,

A 5.Kişisel Gelişimi Sağlama,

A 6.Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama,

A 7.Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama,

A 8.Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme.

Alt Yeterlikler	Cinsiyet	$\bar{X}$	Ss	t	p
A1	Kadın	2,60	0,82	-0,488	0,628
	Erkek	2,75	0,67		
A2	Kadın	2,67	0,76	-0,472	0,639
	Erkek	2,82	0,76		
A3	Kadın	2,37	0,62	-1,072	0,288
	Erkek	2,70	0,73		
A4	Kadın	3,13	1,01	0,037	0,971
	Erkek	3,11	0,84		
A5	Kadın	2,73	0,82	-0,403	0,688
	Erkek	2,87	0,76		
A5	Kadın	3,06	0,77	-0,439	0,662
	Erkek	3,23	0,93		
A7	Kadın	2,82	0,74	-0,429	0,670
	Erkek	2,97	0,86		
A8	Kadın	2,71	1,16	-0,941	0,350
	Erkek	3,09	0,93		
Toplam Puan	Kadın	2,72	0,77	-0,574	0,568
	Erkek	2,90	0,72		

İstatistiksel olarak müfettişlerin cinsiyetine göre teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, kadın müfettişlerin teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşleri ile erkek müfettişlerin görüşleri birbirine benzerdir. Ancak erkek müfettişlerin teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=2,90$), kadın müfettişlerin teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşlerinden ($\bar{X}=2,72$) daha olumludur. Kadın ve erkek ilköğretim müfettişlerinin en düşük ortalaması, “Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme” yeterliğidir. Kadın ilköğretim müfettişlerinin en yüksek ortalaması, “Öz Değerlendirme Yapma” yeterliği olurken, erkek ilköğretim müfettişlerinin en yüksek ortalaması, “Kişisel Gelişimi Sağlama” yeterliğidir.

Tablo 4: Kıdeme göre kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim alt yeterliklerinin karşılaştırılması

Öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerin ortalamaları tabloda daha kolay anlaşılabilmesi için aşağıda listelenmiştir:

A 1.Öğrencilere Değer Verme, Anlama ve Saygı Gösterme,

A 2.Öğrencilerin, Öğrenebileceğine ve Başaracağına İnanma,

A 3.Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme,

A 4.Öz Değerlendirme Yapma,

A 5.Kişisel Gelişimi Sağlama,

A 6.Meslekî Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama,

A 7.Okulun İyileştirilmesine ve Geliştirilmesine Katkı Sağlama,

A 8.Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme.

Alt Yeterlikler	Kıdem	$\bar{X}$	Ss	t	p
A1	16-20 yıl	3,43	0,49	1,481	0,144
	21 yıl +	2,71	0,68		
A2	16-20 yıl	3,46	0,64	1,235	0,222
	21 yıl +	2,78	0,76		
A3	16-20 yıl	3,39	0,71	1,432	0,157

	21 yıl +	2,65	0,72		
A4	16-20 yıl	4,25	0,35	1,983	0,052
	21 yıl +	3,08	0,83		
A5	16-20 yıl	3,97	0,52	2,172	0,034
	21 yıl +	2,82	0,74		
A6	16-20 yıl	4,23	0,78	1,616	0,111
	21 yıl +	3,18	0,90		
A7	16-20 yıl	4,00	0,35	1,817	0,074
	21 yıl +	2,92	0,83		
A8	16-20 yıl	4,38	0,53	2,042	0,046*
	21 yıl +	3,01	0,93		
Toplam Puan	16-20 yıl	3,79	0,52	1,856	0,068
	21 yıl +	2,85	0,71		

*p<0.05

İstatistiksel olarak müfettişlerin kıdemlerine göre teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşler arasında; A5 ve A8 alt boyutları ile ölçülen görüşlerde kıdemlere göre fark bulunmuştur (p<0.05). Bu boyutlarda kıdemi 16-20 yıl olan müfettişler, öğretmenlerin “Kişisel Gelişimi Sağlama” ($\bar{X}=3,97$) ve “Meslekî Yasaları İzleme, Görev ve Sorumlulukları Yerine Getirme” ($\bar{X}=4,38$) performanslarını daha yüksek bulmaktadırlar. Diğer alt boyutlarda kıdemi 16-20 yıl arasında olan müfettişlerin teftiş ettikleri öğretmenlerin performanslarına ilişkin görüşleri ile kıdemi 21 yıl ve üzeri olan müfettişlerin görüşleri birbirine benzerdir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim müfettişlerinin, öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterlilikleriyle ilgili görüşlerinin belirlemesiydi. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim müfettişleri, ilköğretim okulu öğretmenlerinin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerinin ve buna bağlı olarak performanslarının orta düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri yerine getirmeleri, onların iyi eğitim almalarının yanı sıra, bu görev ve sorumlulukları yerine getirebileceklerine olan değer ve inançlarıyla da yakından ilgilidir (Ay, 2007).

Araştırmada elde edilen bulgular, Sezgin'in (2006) Ankara ilinde yaptığı çalışmasında, ilköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel ve örgütsel değerlerinin uyumunun orta düzeyde olduğu sonucu ile ilişkilidir. Kişisel değerler insan yaşamında elde edilen deneyimlerin toplamıdır ve bireylerin tutum ve davranışlarına yön verirler (Keller, 1992). Kişisel değerler ile örgütsel değerlerin uyumu ise mesleki değerleri oluşturur (Judge ve Bretz,1992). Öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerlerinin yeterince olmaması, örgüt amaçlarının gerçekleşmesine olumsuz yansıtacağı söylenebilir. Örgütsel amaçlara ulaşmada diğer bir unsur ise mesleki gelişimdir. Bu nedenle eğitim örgütleri, öğretmenlerin mesleki gelişimine büyük önem vermektedir (Sezal ve Erkan, 1996). Karacaoğlu (2008), yaptığı araştırmada öğretmenlerin kendilerini meslek bilgisi ve kendilerini geliştirme konularında çok yeterli gördükleri, ulusal - uluslararası değerler konularında ise oldukça yeterli gördüklerini belirlemiştir. Elde edilen veriler bu araştırmayla karşılaştırıldığında öğretmenlerin kendileri hakkındaki görüşleri ile ilköğretim müfettişlerinin görüşleri çelişmektedir. Diğer bir deyişle öğretmenler müfettişlere göre kendilerini daha yeterli görmektedirler. Türk Eğitim Derneği (2009) tarafından öğretmen yeterlikleriyle ilgili araştırmada ise öğretmenlerin üçte birinin mesleklerini ilgi ve istek dışı seçtiğini, %12'sinin eğitim bilimleri ile ilgili sürekli bir yayın izlediğini, %14'ünün son bir yılda mesleki gelişim amaçlı bir kitap okumadığını, %40'ının ise 1-2 kitap okuduğunu, sadece %13'nün tebliğler dergisini okuduğunu belirtmişlerdir. Türk Eğitim Derneğinin elde ettiği sonuçlar dikkate alındığında, ilköğretim müfettişlerinin öğretmenleri orta düzeyde yeterli olduğunu düşünmesi doğal görünmektedir. Öğretmenlerin mesleki gelişiminden kendileri olduğu gibi okul yöneticileri de sorumludur (Akar, 2006; Cerit, 2000). Çünkü etkili bir hizmet, nitelikli çalışanlarla mümkündür ve bu etkililiği değerlendirip geliştirecek olan da okul yöneticileridir (Aydın, 1994). Ancak Türkiye'de okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlayacak etkinlikler düzenleme ve bu etkinliklere yönlendirmelerine yönelik öğretim liderliği yeterli düzeyde değildir (Polat,1998; Taş, 2000; Akgün, 2001; Şişman, 2004; Can, 2006). Dikkate alınması gereken bir diğer durum ise öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerinin hizmet öncesindeki düzeyidir. Öğretmenlik mesleğini seçecek olan

bireylerde önce yetenek, ilgi, değer ve kişilik özelliklerinin, daha sonra öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ilgi, yetenek, değer ve diğer kişisel özelliklerin belirlenmesi öğretmen niteliğini artırmada önemli bir etken olabilir (Akbaba, 2002). Bu nedenle öğretmen seçiminin sadece merkezi sistemle yapılması yerine, öğretmen adaylarının eğitim fakültesine başlamadan önce değerlendirilmeleri bu sorunu çözmeye ilk aşama olarak kabul edilebilir. Bir diğer unsur ise öğretmenlerin mesleki gelişimde hizmet öncesi eğitimin niteliğidir. Ancak Türkiye’de öğretmen yetiştirme politikalarındaki yanlışlıklar ve aksaklıklar, eğitime yapılan plansız müdahaleler sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacını kapatmak için, öğretmen niteliğini taşımayan kişilerin bu göreve atanması öğretmen niteliğini düşürmüştür (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Alan yazın incelemesi ve araştırmada elde edilen bulgulara göre sonuç olarak; öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik bakanlıkça belirlenen yeterliliklerinin; öğretmenlerin kişisel özellikleri, öğretmen seçimi ve yetiştirme, okul yöneticilerinin liderliğine bağlı olduğu söylenebilir. Bu kapsamda öğretmen yetiştirme ve atanması politikalarının yeniden belirlenmesi ve bu politikaların ulusal bir politika haline getirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte okul yöneticilerinin liderlik özelliklerinin öğretmenlerin mesleki gelişimiyle ilişkisi dikkate alınarak Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasındaki işbirliğinin önemi, bu araştırmada bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlik mesleğini seçmede belirlenecek; bir öğretmende bulunması gereken özellikler öğretmen adaylarında aranmalı, lisans eğitimine başlamadan önce bu ölçütleri yerine getirebilenlerin lisans eğitimine kabulünü sağlayacak önlemler alınmalıdır. Bununla birlikte öğretmenlerin kişisel ve mesleki değerleri ile mesleki gelişimlerine yönelik yeterliliklerinin artırılmasına yönelik hizmetiçi eğitimin planlanması ve uygulanması var olan sorunların giderilmesine yardımcı olabilir.

Bu araştırma Ankara ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinin, ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin yeterliklerine yönelik görüşleriyle sınırlıdır. Konuyla ilgili ortaöğretim öğretmenlerinin yeterliklerinin araştırılması, sonuçların karşılaştırılmasını sağlayabilir. Konunun diğer illerde görevli öğretmenler için de araştırılması yararlı

olacaktır. Öğretmenlerin bu yeterlilikleri ile ilgili görüşlerinin alınması da öğretmen yetiştirme sistemi ile performans değerlendirme konulu çalışmalara bir bakış açısı sağlayabilir. Ayrıca öğretmen yeterliklerinin, öğretmenlerin kıdemine göre incelenmesi, geçmişten günümüze öğretmen yetiştirme politikalarının değerlendirilmesine yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

- Akar, E.Ö. (2006). Farklı Türde Okullarda Çalışan Biyoloji Öğretmenlerinin Mesleki Gelişim Deneyim İhtiyaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 174-183
- Akbaba, S. (2002). Öğretmen Yetiştirmede Mesleki Rehberliğin Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 155, 11-19.
- Akgün, N. (2001). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretimsel Liderliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu
- Ataüinal, A. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim Kültür Ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayınları
- Ay, B. (2007). *Öğretmenlerin Öz-Yeterlilikleri ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocatepe Üniversitesi, Afyon
- Aydın, M. (1994). *Eğitim Yönetimi: Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, İlişkiler*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1994). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, N. (2006). Öğretmen Liderliğinin Geliştirilmesinde Müdürün Rol ve Stratejileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21(2),349-363.
- Celep, C. (1998). *Öğretmen Yeterlik Duygusu, Öğretmenlerin Yönetim, Çalışma Grubu ve Öğrenci Hakkındaki İnanç ve Öğrenci Kontrol Yönelimi*. 7. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulmuş bildiri, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Cerit, Y. (2001). *Bilgi Toplumunda İlköğretim Okulu Müdürlerinin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu
- Çakırlıhan, A. (2004). 21. Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 5(58), 22-27
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207,237.
- Fromer, M. (1981). *Ethical Issues in Health Care*, St.Louis: The CV Mosby Company.
- Judge, T. A. ve Bretz, R. D. (1992). Effects of Work Values On Job Choice Decisions. *Journal of Applied Psychology*, 77(3),261-271.
- Karacaoğlu, C. Ö. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*.:5(1), 70-97, Erişim: <http://efdergi.yyu.edu.tr>, 12.04.2009
- Keller, L. M. (1992). Work Values: Genetic and Environmental Influences. *Journal of Applied Psychology*, 77(1), 79-88.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1993). Milli Eğitim Temel Kanunu. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1988). XII. Milli Eğitim Şurası. Ankara: Milli Eğitim Yayınları
- Odabaşı, F. ve Kabakçı, I. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerinde Bilgi ve İletişim Teknolojileri. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Devlet Pedagoji Üniversitesi, Azerbaycan
- Polat, E. (1998.). *İlkokul ve İlköğretim Birinci Kademe Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Müdürünün Öğretimsel Liderlik Rolüne İlişkin Algı ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Rokeach M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press,

- Sağnak, M. (2005). İlköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin örgütsel değerlere ilişkin algıları. *Eğitim ve Bilim*. 30(135), 50-57.
- Seferoğlu, S. S. (2001). Elementary school teachers perceptions of professional development. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 117-125.
- Sezal, İ., Erkan, S. (1996). *Characteristics of the Twenty-First Century Teachers*. World Conference on Teacher Education , Ege Üniversitesi, İzmir.
- Sezgin, F. (2007). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bireysel ve Örgütsel Değerlere İlişkin Önem Sıralamaları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 59-85
- Sönmez, V. (2003). Eğitimin Tarihsel Temelleri. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Ed. Veysel Sönmez). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sümbül, M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri, *Eğitim Yönetimi*, 2(4), 597-608
- Şişman, M. (2004). *Öğretim Liderliği*. Ankara:Pegem Yayıncılık
- Taş, A. (2000). *İlköğretim Okulu Yöneticiliğinin Öğretim Liderliği Rollerinin Gerçekleştirme Düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Ankara.
- TED. (2009). *Öğretmen Yeterlikleri, Özet rapor*. Ankara: Okan Matbaacılık
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.